

О. В. Старостінакандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування
Міжнародного гуманітарного університету

ФОРМИ І МЕТОДИ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ БЕЗ ВІДРИВУ ВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуті особливості перепідготовки вчителів у Великій Британії без відриву від професійної діяльності. Констатовано, що післядипломна освіта, підвищення кваліфікації вчителів є надзвичайно важливою ланкою системи освіти будь-якої цивілізованої держави. Виявлено, що у Великобританії склалася відповідна система перепідготовки вчителів у рамках безперервної освіти, яка забезпечує єдність усіх компонентів безперервної педагогічної освіти. Загалом у країні існує широкий спектр можливостей для підвищення професійного рівня та перекаліфікації вчителя.

З'ясовано, що система підвищення кваліфікації вчителів без відриву від професійної діяльності у Великій Британії покликана виконувати декілька функцій – допоміжну, адаптаційну, рекваліфікаційну, розширюючу, інноваційну, спеціалізуючу. Встановлено, що післядипломна перепідготовка вчителів без відриву від професійної діяльності здійснюється для забезпечення поглиблення знань та вмінь педагогів, здобуття ними нових кваліфікацій, отримання нового фаху з опорою на наявний освітній рівень і досвід практичної роботи. Здійснено висновок, що гнучкі, мобільні й динамічні форми навчання без відриву від професійної діяльності стимулюють професійне зростання та розвиток учителя.

Найбільш популярними програмами у Великій Британії є навчання, спрямоване на поліпшення роботи шкільних педагогів, збільшення їхнього досвіду для кар'єрного просування, розвиток знання й навичок викладача, підвищення рівня його загальної освіти. Загалом систему підвищення кваліфікації вчителів розглянуто як частину системи безперервної освіти, спрямованої на самовдосконалення учителя, оновлення його індивідуальної культури, збереження й підвищення його професійного рівня.

Форми і методи підготовки та перепідготовки вчителів без відриву від професійної діяльності у Великобританії є різноманітними та помітно відрізняються у різних навчальних закладах. Вони змінювались протягом усієї історії та продовжують розвиватися і вдосконалюватися сьогодні.

Досліджений у статті британський досвід може бути успішно використаний при реформуванні вітчизняної системи освіти.

Ключові слова: учитель, перепідготовка, Великобританія, професійне зростання, післядипломна освіта, реформа системи освіти.

Постановка проблеми. Післядипломна освіта, підвищення кваліфікації вчителів є надзвичайно важливою ланкою системи освіти будь-якої цивілізованої держави. У розвинених країнах світу склалася відповідна система перепідготовки вчителів у рамках безперервної освіти, яка забезпечує єдність усіх компонентів безперервної педагогічної освіти. Не є виключенням і система підвищення перепідготовки вчителів Великої Британії.

Україна знаходиться в процесі реформування й удосконалення освітнього процесу. Досвід Великобританії є дуже цікавим для вивчення та запровадження у вітчизняну освітню практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підвищення кваліфікації та перепідготовки учителів у Великобританії знайшли своє відображення в наявних на сьогоднішній день публікаціях, у зв'язку з чим можна зазначити праці М.І. Бойка [1], В.І. Гарапко [2], Н.В. Дупак [3], М.В. Кривоніс [4], О.Ю. Кузнецової [5], А.П. Чичук [6] та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте перепідготовка британських вчителів без відриву від професійної

діяльності досліджена лише фрагментарно. Це питання є лакуною у вітчизняній науці. Воно також є актуальним з огляду на реформу систему освіти, що проводиться в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення форм і методів перепідготовки вчителів у Великій Британії без відриву від професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. При організації підвищення кваліфікації британських педагогічних кадрів без відриву від професійної діяльності керівним та непорушним є перевірений на практиці принцип: вчителя неможливо замінити на будь-якому етапі навчально-виховного процесу, на будь-якій сходинці освітньої системи і типі навчального закладу. Від рівня його підготовки у величезній мірі залежить якість освіти, виховання, навчання підростаючого покоління. Цілком зрозуміло, що виконувати всі вимоги, що висувуються суспільством, зможе лише той учитель, який не тільки досконало підготований до своєї справи, але й прагне до постійного професійного вдосконалення.

Загалом, система підвищення кваліфікації вчителів без відриву від професійної діяльності у Великій Британії покликана виконувати декілька функцій. Перша – допоміжна функція, яка полягає в тому, щоб виявити недоліки у кваліфікації вчителів. Адже без виявлення реального рівня підготовленості вчителів неможливо визначити шляхи вдосконалення їхніх професійних знань, умінь і навичок. Друга – адаптаційна функція, слугує інтересам учителів-початківців і має на меті допомогти їм пристосуватися до умов школи, успішно застосувати на практиці набуті знання. Третя – рекваліфікаційна функція, спрямована на підвищення кваліфікації вчителя до рівня, який би міг забезпечити нові, підвищені вимоги до вчительської професії. Ця функція має особливе значення зараз, у період швидкого старіння знань. Четверта – розширююча функція системи підвищення кваліфікації, дозволяє вчителю отримати підготовку для викладання іншого предмету. П'ята – інноваційна функція, спрямована на здійснення зв'язку між теорією та практикою. Шоста – спеціалізуюча функція, передбачає набуття додаткової кваліфікації (методиста, консультанта, директора школи чи вчительського центру, викладача вищого навчального закладу тощо), яку можна отримати після декількох років вчительської практики [7].

Загалом підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії не має якоїсь однієї схеми. Це зумовлено тим, що університети та інші вищі навчальні заклади підпорядковуються різним відомствам і органам влади, які відповідають за систему освіти та є практично незалежними, що вносить велику різноманітність у систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Разом із тим, у роботі всіх без винятку курсів удосконалення вчителів без відриву від професійної діяльності можна виокремити загальні напрями, які визначаються зазначеними вище функціями системи підвищення кваліфікації.

Найбільш популярними програмами є навчання, спрямоване на поліпшення роботи шкільних педагогів, учителів та окремих викладачів (наприклад, учителів-початківців); на збільшення досвіду окремих педагогів для їх кар'єрного просування; на розвиток знання та навичок викладача; підвищення рівня його загальної освіти. В цілому система підвищення кваліфікації учителів розглядається як частина системи безперервної освіти, спрямованої на самовдосконалення учителя, оновлення його індивідуальної культури і збереження, підвищення його професійного рівня [8].

Курси для британських учителів поділяються на короткотривалі та довгострокові. Довгострокове навчання (від 1 до 3 років) закінчується отриманням бакалаврського або магістерського ступеня. Такі курси відбуваються за межами школи. Зміст викладання включає вивчення дисциплін у предметних областях, теорії й методики навчання, методів наукових досліджень тощо. Основними формами нав-

чання є лекції, семінари, індивідуальні або групові курси зі студентами, дискусії та різні види досліджень.

Курси, які завершуються здобуттям ступеня бакалавра, були в основному для вчителів, що закінчили коледжі, доки ця ступінь не стала необхідною для початкової школи. Незважаючи на різні навчальні програми, ступінь бакалавра в галузі освіти, мистецтва або науки, що присуджується вчителю після закінчення навчання. Це перший академічний крок у системі професійної освіти, який є еквівалентом ступеня бакалавра, отриманого студентами коледжів та університетів. Він дає педагогу право викладати у початковій школі, а інколи й у середній (в залежності від спеціалізації педагога), дає йому можливості для подальшого вдосконалення своєї професії [9].

У програмах курсів при вищих навчальних закладах велика увага приділяється теоретичним дисциплінам, тоді як дисципліни на курсах у коледжах мають переважно прикладний характер. Кандидати на післядипломну освіту повинні мати відповідний науковий ступінь або рівень кваліфікації, комплексний досвід викладання та деякі наукові спостереження. Під час навчання вчителі щорічно пишуть теоретичну курсову роботу та дві роботи, основою яких є практичний шкільний досвід. Звичайною темою однієї з них є вивчення програм навчання, тема іншої вибирається довільно.

Другий тип дипломних курсів, що закінчується отриманням диплома професійних знань, з'явився у 1978 році і слугує потребам педагогів будь-якої кваліфікації, які бажають удосконалити педагогічну майстерність, підвищити професійний рівень. Для проходження таких курсів слід мати щонайменше два роки трудового стажу. Диплом професійних знань, який вручається після закінчення курсів, прирівнюється до першого академічного ступеня бакалавра освіти.

Третій тип довготривалих курсів передбачає присвоєння ступеня магістра освіти. Такий вид курсів існує для підготовки викладачів на заздалегідь визначені професійні посади (наприклад, директора школи). Він базується на вивченні окремих дисциплін (історія освіти, психологія навчання тощо), призначений для конкретного ступеня освіти (початкова, середня, вища освіта), організації й функціонування школи чи іншого навчального закладу (програми навчання, управління школою).

Інший шлях за основу має дослідницьку роботу вчителя, який отримує ступінь магістра. Тривають такі курси від 1 до 2 років в залежності від кваліфікації педагога. Загалом курси магістрів освіти мають на меті розширення особистих та професійних знань учителя, а також підготовку майбутніх методистів, інспекторів, адміністраторів, керівників у галузі освіти, викладачів навчальних закладів, тобто вони надають можливість для просування по службі або ж отримання надбавки до заробітної плати [10].

Прикладом короткотривалих курсів у Великій Британії є вечірні курси і курси, які проводяться під час вихідних днів. Навчання на них продовжується не більше 10 тижнів (по 2 години на тиждень). Розташовуються такі курси зазвичай в учительському коледжі, університеті чи учительському центрі, до роботи на них залучаються викладачі цих навчальних закладів. Тут використовуються такі форми роботи, як лекції, семінари, моделювання, ділові ігри, перегляд кінофільмів, дискусії. Інколи курси закінчуються акредитацією, що дає можливість просування по службі.

Найчастіше такі короткотривалі курси проводяться в учительських центрах, які були створені спеціально для цілей підвищення професійного рівня працюючих учителів. Учительські центри існують не тільки для проведення занять, але й для обговорення й вирішення проблем, пов'язаних із професійною педагогічною діяльністю (наприклад, для оцінки різних проектів у галузі освіти).

Поряд із курсами, що діють поза стінами школи, у Великобританії існують і курси, що організуються на базі шкіл. Ці курси різняться, тривалість навчання зазвичай триває не більше року. Заняття проводять найдосвідченіші викладачі, а також консультанти та методисти, запрошені університетами, коледжами або навчальними центрами. Курси використовують традиційні форми роботи: від відвідування занять із подальшим обговоренням до відвідування інших шкіл для обміну досвідом, дискусій, семінарів, лекцій, перегляду стрічок, імітаційних ігор, симуляції ситуацій, взяття уроків у методистів тощо. Навчання на таких курсах ґрунтується на принципах обміну досвідом та взаємного навчання працюючих учителів, що значно сприяє підвищенню їхнього професійного рівня.

Семінари з методологічного курсу відіграють важливу роль у системі підвищення кваліфікації британських викладачів. Вчителі у Великобританії отримують «робочий час» для прийняття участі в них. У навчальні програми спеціалізованих методичних курсів закладається така тематика: комунікативність; шкільне управління; конфлікти та способи їх вирішення; методика проведення ділових ігор тощо [11].

Інколи в подібних заходах беруть участь також університети. Проблематика університетських курсів під загальним визначенням «Життєві навички та людські взаємовідносини» має на меті допомогти вчителю адаптуватися, здобути позитивну репутацію й авторитет серед учнів, колег, керівництва.

Загалом перенавчання є досить важливим компонентом у системі перепідготовки педагогічних кадрів Великої Британії. Ідея створення навчального закладу для підготовки вчителів без відриву від професійної діяльності у Великій Британії належить Джеймсу Стюарту з коледжу Трінті (Кембрідж). Саме він запропонував створити такий університет, де були б надані більш широкі можливості для здо-

буття освіти без відриву від професійної діяльності. Перші такі університети виникли ще у 1867 році в Манчестері, Ліверпулі, Шеффілді, пізніше – в Оксфорді, Лондоні та інших містах [12]. Лекції там читалися переважно для великої аудиторії, але проводились також заняття і для менш чисельних груп, які отримали назву консультаційних класів.

Ідея ж впровадити у процес навчання консультаційні класи у наш час була запропонована Кеноном Барнеттом. Організацією їх займалася Асоціація освіти працюючих.

Також у 70-і роки ХХ століття в багатьох коледжах Великої Британії почали відкриватися регулярні курси підготовки вчителів без відриву від професійної діяльності. Зараз цими питаннями займаються місцеві органи освіти. Контроль і організація перепідготовки вчителів без відриву від професійної діяльності перейшли від коледжів та педагогічних факультетів університетів до місцевих органів освіти. Надалі був підготовлений документ Міністерства освіти й науки, в якому йшлося про організацію навчання вчителів без відриву від професійної діяльності з наданням стипендії.

Експерименти, які проводяться у системі освіти Великобританії щодо впровадження нових форм навчання вчителів без відриву від професійної діяльності, досить цікаві. Прикладом є університетський коледж Ноттінгему, де було створене денне відділення для підготовки вчителів без відриву від професійної діяльності. Тут пропонується однорічний курс навчання, після закінчення якого випускник стає власником диплому вчителя. Для його отримання випускник повинен мати так званий почесний університетський диплом із предмета, який він збирається викладати чи будь-які інші еквівалентні кваліфікації. Навчальна програма складається із двох частин: I – курси з психології, теорії педагогіки, методики викладання предмету спеціалізації; II – продовження вивчення спеціальних предметів упродовж всього періоду навчання. Визначена кількість годин відводиться на педагогічну практику під керівництвом викладача з метою ознайомлення з методами навчання [13].

Успіх підготовки вчителів без відриву від професійної діяльності здебільшого залежить від планування й складання навчальних програм. Навчальний план має бути побудований так, щоб він пробуджував інтерес до предмета. У процесі навчання використовується два основних методи – лекційний і консультативний. Суть лекційного методу – традиційна. При консультативному методі кожен студент має брати участь у групових дискусіях та консультаціях. При цьому матеріал аналізується за участі всіх студентів. Педагог-консультант ставить запитання, спрямовуючи думки студентів у правильне русло. Цей метод має великі переваги, оскільки формує навички дослідницької роботи, розвиває можливість творчого мислення та більшої активності студентів.

Одним із поширених нині є метод бригадного навчання [14]. Навчальна програма при такому підході поділяється на теми, які закріплені за окремими викладачами – членами бригади. Кожен член бригади викладає одну тему від 2 до 8 тижнів. У цей час він і є викладачем-бригадиром. Після лекції викладача-бригадира всі студенти розподіляються на групи для роботи на практичних і консультаційних заняттях. Викладач-бригадир, який читає лекції, змінюється в залежності від теми, в той час як викладач, який проводить практичні заняття, закріплений за групою упродовж всього часу навчання.

Ступінь успіху бригадного методу переважно залежить від правильної організації консультаційної ланки, що поєднує лекції та роботу викладачів груп. При методі бригадного навчання студентам дозволяється брати участь в обговоренні методів та змісту навчання до початку навчання. Все це дає можливість не тільки розширити знання предмета, але й знайти нові методи, найбільш сприятливі для тієї чи іншої навчальної ситуації.

Форми і методи підготовки та перепідготовки вчителів без відриву від професійної діяльності у Великобританії досить різноманітні та помітно відрізняються у різних навчальних закладах. Вони змінювалися протягом усієї історії та продовжують розвиватися і вдосконалюватися сьогодні. В останні десятиліття значний вплив на піднесення такого навчання мала реформа середньої школи.

Важливою ланкою у системі підвищення кваліфікації є підготовка кадрів профорієнтації. Адже від них багато в чому залежить успіх профорієнтації. По суті, для вчителів – це друга важлива спеціальність. Загалом профорієнтаційна робота в середній та вищій школі Англії ведеться продумано і послідовно. Крім того, вона постійно вдосконалюється.

У галузі профорієнтації єдиною визнаною кваліфікацією в країні є диплом профорієнтатора, який видається після проходження річної програми з відривом від виробництва [15; 16]. У Великій Британії нині існує 14 центрів, які проводять таку підготовку. Перший рік після отримання диплому – так званий апробаційний період, вчителі працюють у школах. Успішне проходження 200 інтерв'ю і позитивні характеристики з останнього місця роботи та з центру, де проходить навчання, надають право отримання диплому профорієнтатора.

Зміст програми професійної підготовки спеціалістів-профорієнтаторів включає загальну теорію, загальні основи психології, соціологію, економіку, теорію і психологію професійної орієнтації, вивчення теоретичних засад вибору професії; тактики профорієнтаційної роботи (навичок інтерв'ювання, індивідуальної та групової роботи); тренінги; практичні заняття (інтерв'ю під наглядом наставника, процедури з найму тощо).

Використовуються різноманітні форми і методи навчання: бесіда, інтерв'ювання, розповідь, дис-

кусія, робота з профорієнтаційною літературою (в Англії видається велика кількість), різноманітні демонстрації-покази, екскурсії, робота в майстернях, на підприємствах, тестування, анкетування, ділові та рольові ігри, що активізують та якісно поживляють процес навчання.

Для підвищення кваліфікації директорів та завучів у Великобританії регулярно проводяться спеціальні управлінські курси з метою ознайомлення з новинками літератури, нововведеннями в галузі освіти. Також важливим компонентом у системі підвищення кваліфікації британських учителів є проведення семінарів, проблематика яких є досить різноманітною.

Велика кількість запрошень та пропозицій перекваліфікуватися чи здобути нову спеціальність для вчителя подається в газетах країни. Найбільше можливостей у цьому надає Британський Відкритий університет (British Open University). Тут, наприклад, пропонуються наступні курси: для підготовки вчителів середньої школи (предмети: математика, наука, технологія, англійська мова, історія, музика, сучасні мови); заочне навчання (тривалістю 18 місяців), поєднане з блоками практики в школі (3-тижнева, 4-тижнева та 6-тижнева).

Висновки і пропозиції. У Великій Британії у вчителів існує широкий спектр можливостей для підвищення професійного рівня, перекваліфікації чи здобуття наукового ступеня в галузі освіти.

Післядипломна перепідготовка вчителів без відриву від професійної діяльності здійснюється для забезпечення поглиблення знань та умінь педагогів, здобуття ними нових кваліфікацій або отримання нового фаху з опорою на наявний освітній рівень і досвід практичної роботи.

Підвищення кваліфікації британського вчителя – це процес поступового зростання професіонала протягом усієї практики. У цьому випадку розвиток учителя як особистості здійснюється до тих пір, поки він займає позицію активного суб'єкта діяльності, в якому реалізуються його творчі здібності. Британський досвід засвідчує, що педагогу слід надавати гнучкість у виборі форм навчання, не порушуючи при цьому професійну діяльність, що сприяє його професійному розвитку. Основною складовою системи має бути визнана школа або навчальний заклад, в якому працює вчитель.

Список використаної літератури:

1. Бойко М.І. Діяльність британської ради щодо підвищення професійної компетенції вчителів англійської мови в межах післядипломної педагогічної освіти / М.І. Бойко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2015. Вип. 132. С. 50–52.
2. Гарапко В.І. Сучасні урядові ініціативи щодо професійної освіти та підвищення кваліфіка-

- ції вчителів у системі освіти Великої Британії / В.І. Гарапко // Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2015. Вип. 8. С. 127–131.
3. Дупак Н.В. Інноваційні процеси та основні тенденції розвитку системи післядипломної освіти вчителів у Великій Британії / Н.В. Дупак // Інноватика у вихованні. 2015. Вип. 2. С. 164–172.
 4. Кривоніс М.В. Підвищення кваліфікації вчителів Великої Британії як чинник високого професійного педагогічного рівня в країні / М.В. Кривоніс // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2012. Вип. 63. С. 192–195.
 5. Кузнецова О.Ю. Неперервна педагогічна освіта: британський досвід / О.Ю. Кузнецова // Наукові записки кафедри педагогіки. 2011. Вип. 26. С. 65–70.
 6. Чичук А. Сучасні моделі навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії / А. Чичук // Рідна школа. 2016. № 7. С. 74–77.
 7. Муқан Н.В. Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл Великої Британії, Канади, США : монографія / Н.В. Муқан; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2011. 247 с.
 8. Муқан Н.В. Особливості професійного розвитку вчителів загальноосвітніх шкіл у Великій Британії / Н.В. Муқан, О.М. Фучила // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні шляхи розвитку: педагогічні науки»: (11–12 трав. 2018 р., м. Львів). Львів, 2018. С. 61–64.
 9. Андреева Г.А. Профессиональная подготовка учителя-исследователя в Великобритании: тенденции совершенствования : монография / Г.А. Андреева, Н.С. Киселева. Москва : ИНФРА-М, 2016. 127 с.
 10. Margery McMahon, Christine Forde & Beth Dickson (2015). Reshaping teacher education through the professional continuum, *Educational Review*, 67:2, pp. 158–178. URL: <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.846298>.
 11. Stephen Machin, Anna Vignoles (2018). What's the Good of Education?: The Economics of Education in the UK. Princeton: Princeton University Press. 238 p.
 12. Opfer V.D & Pedder D. (2011). Conceptualizing Teacher Professional Learning, 81(3), pp. 376–407. URL: <https://doi.org/10.3102/0034654311413609>.
 13. Муқан Н.В. Неперервна педагогічна освіта вчителів загальноосвітніх шкіл. Професійне становлення та розвиток (на матеріалах Великої Британії, Канади, США) : монографія / Н.В. Муқан. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. 284 с.
 14. Валеева Н.Ш. Бригадное обучение как способ интенсификации учебной деятельности в профессиональном образовании / Н.Ш. Валеева, С.Д. Пивкин, Э.В. Севостьянова // Вестник КТУ. 2013. Т. 16. № 21. С. 350–353.
 15. Верствівська І.І. Проблема професійної орієнтації учнів середніх шкіл у сучасній Великобританії / І.І. Верствівська // Педагогічна освіта: теорія і практика. 2013. Вип. 13. С. 30–34.
 16. Тименко М.М. Особливості роботи координаторів та консультантів з професійної орієнтації учнів у школах Великої Британії / М.М. Тименко // Педагогічний процес: теорія і практика. 2014. Вип. 4. С. 76–80.

Starostina O. Forms and methods of teacher retraining in the UK without interrupting from professional activities

The article discusses the features of retraining of teachers in the UK without interruption from professional activities. It was stated that postgraduate education, advanced training of teachers is an extremely important element of the education system of any civilized country. It is revealed an appropriate system in the UK of teacher retraining within the framework of continuing education, which ensures the unity of all components of continuing teacher education. In general, there is a wide range of opportunities for professional development and teacher retraining in this country. It has been found that the system of professional development of teachers without interruption from professional activity in the UK is designed to perform several functions – auxiliary, adaptive, re-qualification, expanding, innovative, specializing.

It was noted that in the country there is a wide range of opportunities for professional development and teacher retraining. It was established that the postgraduate retraining of teachers without interruption from professional activity is carried out to ensure the deepening of knowledge and skills of teachers, the acquisition of new qualifications, the acquisition of a new specialty based on the existing educational level and practical experience. It is concluded that flexible, mobile and dynamic forms of learning without interruption from professional activity stimulate the professional growth and development of the teacher. The most popular programs in the UK are training aimed at improving the work of school teachers, at increasing their experience for career advancement, at developing the knowledge and skills of a teacher, at raising the level of his general education. In general, the system of teacher development is considered as part of the system of lifelong education, aimed at teacher self-improvement, renewing his individual culture and, of course, maintaining and raising his professional level.

The forms and methods of preparing and retraining teachers without interruption from professional activities in the UK are diverse and noticeably different in different educational institutions. They have changed throughout history and continue to evolve and improve today. The British experience studied in the article can be successfully used in reforming the national education system.

Key words: teacher, retraining, UK, professional growth, postgraduate education, reform of the education system.